

Sygn. akt III AUa 766/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek
Sędziowie:	SSA Grażyna Czyżak SSA Maciej Piankowski (spr.)
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2014 r. w Gdańsku

sprawy E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 lutego 2013 r., sygn. akt VIII U 1548/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 766/13

UZASADNIENIE

Ubezpieczony E. K. odwołał się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 17.10.2012 r., którą odmówiono mu prawa do emerytury, gdyż ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Pozwany nie uwzględnił okresów od 01.02.1979 r. do 31.12.1982 r. i od 03.01.1983 r. do 31.05.1994 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie W G. W. (1) w G..

Kwestionując powyższą decyzję ubezpieczony twierdził, że spełnił wszystkie przesłanki do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Pozwany wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 06.02.2013 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 01.10.2012 r.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Ubezpieczony (ur. (...)) nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Na dzień 01.01.1999 r. udowodnił 32 lata, 8 miesięcy i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Od 01.02.1979 r. do 31.12.1982 r. oraz od 03.01.1983 r. do 31.05.1994 r. ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie W G. W. (1) w G. na stanowiskach mistrza chłodniczego oraz montera chłodniczego. W tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na spawaniu urządzeń chłodniczych oraz ich lakierowaniu jak również lakierowaniu mebli chłodniczych o charakterze przemysłowym.

W dniu 01.10.2012 r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Decyzją z dnia 17.10.2012 r. pozwany odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, bowiem nie udowodnił on 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Pozwany nie uwzględnił okresów od 01.02.1979 do 31.12.1982, od 03.01.1983 do 31.05.1994 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie W G. W. (1) w G..

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że stan faktyczny ustalił w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy, w tym w aktach ubezpieczeniowych, których wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Sąd Okręgowy też uznał je za miarodajne dla dokonania ustaleń. Sąd Okręgowy dał też wiarę zeznaniom świadków G. W. (1) oraz R. U. albowiem zeznania te były spójne i wzajemnie się uzupełniały.

Sąd Okręgowy zważył, że na tle ustalonego stanu faktycznego uznał, iż odwołanie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem ubezpieczony spełnia wszelkie przesłanki dla przyznania mu prawa do dochodzonego świadczenia.

Podstawą żądania był art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.). Przepis ten stanowi szczególne uregulowanie, tworząc osobną kategorię ubezpieczonych i mając zastosowania do innych stanów faktycznych, aniżeli objęte regulacjami art. 32 ust. 1 i 46 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Art. 184 ustawy znajduje zastosowanie w stosunku do osób urodzonych po dniu 31.12.1948 r., które zasadnicze, wskazane w nim warunki nabycia prawa do świadczenia, spełniły już w dacie wejścia ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a więc na dzień 01.01.1999 r. i gwarantuje osobom tym możliwość nabycia prawa do świadczenia na dotychczasowych warunkach. Przepis ten został zawarty w przepisach przejściowych, ma na celu zagwarantowanie częściowo nabytych uprawnień emerytalnych – prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach osobom urodzonym po 31.12.1948 r. – z tytułu spełnienia warunków stażowych, określonych w tym przepisie, do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Niewątpliwie bowiem ustawa o emeryturach i rentach z FUS ograniczyła uprawnienia emerytalne tych osób, chociażby w art. 46 ust. 1, określając okres, do którego można spełnić warunki do uzyskania świadczenia. Z uwagi na ten fakt ustawodawca wprowadził przepis przejściowy, jakim jest art. 184 ustawy, pozwalający realizować wskazanej w nim grupie ubezpieczonych prawo do emerytury.

Stosownie do jego treści, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w tym przepisie przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

Zgodnie z art. 27 ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01.01.1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, a nadto mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Nadto, zgodnie z art. 32 ust. 1 i 4 tej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01.01.1949 r. będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 (ust.1), gdzie wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2).

Przepisami dotychczasowymi, do których odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Stosownie do treści § 3 tego rozporządzenia, za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Natomiast w myśl § 4 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 60 lat dla mężczyzn,
- ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w cytowanym rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 ww. rozporządzenia). Przepis § 2 rozporządzenia stanowi dalej, iż okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według stosownego wzoru lub w świadectwie pracy. Tego ograniczenia dowodowego, dotyczącego ustalania okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie stosuje się w postępowaniu odwoławczym przed okręgowymi sądami pracy i ubezpieczeń społecznych.

Bezspornym jest, że ubezpieczony ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat i nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego. Sporne było posiadanie przez ubezpieczonego wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach (od 01.02.1979 do 31.12.1982 i od 03.01.1983 do 31.05.1994 r.).

Sąd Okręgowy stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe potwierdziło, że okresami zatrudnienia ubezpieczonego wykonywanymi w szczególnych warunkach są ww. okresy zatrudnienia, które to okresy – wraz z okresem uwzględnionym przez pozwanego w wymiarze 5 lat, 11 miesięcy i 8 dni - przekraczają wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W spornych okresach ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach – pracę spawacza, wymienioną w wykazie A, dziale XIV, poz. 12 cytowanego rozporządzenia, tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym oraz pracę lakiernika wymienioną w wykazie A, dziale XIV, poz. 17 cytowanego rozporządzenia, tj. lakierowanie ręczne lub natryskowe – nie zhermetyzowane.

Ubezpieczony wykonywał te prace na zmianę, co nie zmienia faktu, iż w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nigdzie bowiem nie ma obowiązku wykonywania tylko

jednego rodzaju pracy. Przepisy bowiem mówią jedynie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy, co też ubezpieczony udowodnił.

W sądowym postępowaniu odwoławczym okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy. Nie jest zatem przeszkodą dla dokonania takich ustaleń brak świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę.

Podnoszona przez wnioskodawcę okoliczność, że stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę w warunkach szczególnych w spornych okresach, znalazła potwierdzenie w treści zeznań świadków, którzy pracowali w spornych okresach razem z ubezpieczonym.

W tym stanie rzeczy należy Sąd Okręgowy uznać, że ubezpieczony wykazał wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach i spełnia warunki do przyznania mu emerytury, przy czym emeryturę należało przyznać ubezpieczonemu od miesiąca, w którym złożył wniosek.

Wobec powyższego, na mocy przepisów przywołanych wyżej i w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany organ rentowy, który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z § 1 i § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegającej na nie wyjaśnieniu wszystkich okoliczności w sprawie.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

Uzasadniając apelację pozwany podał, że postępowanie dowodowe nie wykazało, aby ubezpieczony wykonywał prace polegające na lakierowaniu ręcznym lub natryskowym – nie zhermetyzowanym, a tylko takie prace zostały zakwalifikowane jako wykonywane w szczególnych warunkach. Ponadto, jak już wskazał ubezpieczony w odwołaniu, w trakcie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie W G. W. (1) w G., pracując w pełnym wymiarze czasu pracy nie wykonywał stricte jednej czynności, ale zajmował się określonym procesem, czynnościami związanymi z budową lub naprawą urządzeń chłodniczych. Urządzenia te składały się z szeregu elementów, które należało zamontować, a następnie uruchomić, a po pozytywnym teście przytwierdzić na stałe, a także w dalszej kolejności polakierować. Powyższe świadczy o tym, iż na cały proces związany z budową lub naprawą urządzeń chłodniczych składało się wiele innych czynności, nie tylko związanych ze spawaniem i lakierowaniem. Biorąc pod uwagę powyższe ubezpieczony nie udowodnił, iż w spornych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, dział XIV załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sporne między stronami było czy w okresach zatrudnienia od 01.02.1979 r. do 31.12.1982 r. oraz od 03.01.1983 r. do 31.05.1994 r. ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

W legitymacji ubezpieczeniowej zawarto adnotacje o rozpoczęciu przez ubezpieczonego zatrudnienia w Zakładzie (...) w G. od dnia 01.09.1967 r. i zakończeniu tego zatrudnienia w dniu 29.01.1979 r. oraz, że ubezpieczony był wówczas zatrudniony na stanowisku montera chłodniczego (legitymacja w aktach ZUS).

W świadectwie pracy z dnia 01.06.1994 r. pracodawca G. W. (2) podał, że ubezpieczony był zatrudniony w jego Przedsiębiorstwie W w G. od dnia 03.01.1983 r. do dnia 31.05.1994 r. w wymiarze całego etatu na stanowisku mistrza chłodniczego, a ostatnio na stanowisku monter chłodniczego (świadectwo w aktach ZUS).

Zeznania świadków złożone w toku postępowania pierwszoinstancyjnego były lakoniczne i budziło wątpliwości, czy ubezpieczony w powyższych okresach stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

Dlatego też w postępowaniu apelacyjnym uzupełniono postępowanie dowodowe i świadkowie ci ponownie złożyli – ale już bardziej szczegółowe – zeznania, które nie potwierdziły ustalenia dokonanego w toku postępowania przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy, jakoby ubezpieczony w spornych okresach zajmował się jedynie spawaniem i lakierowaniem.

Ubezpieczony jako monter chłodniczy w istocie nie tylko spawał sprężarki hermetyczne oraz meble chłodnicze, ale również zajmował się innymi czynnościami obejmującymi proces technologiczny napraw sprzętu chłodniczego.

Z zeznań świadka G. W. (2) złożonych na rozprawie w dniu 04.03.2014 r. jednoznacznie wynika, że ubezpieczony zajmował się też demontażem sprężarek chłodniczych i innego sprzętu chłodniczego na miejscu w zakładzie, przy czym demontaż ten polegał także na rozkręcaniu elementów urządzeń, a urządzenia hermetyczne były rozcinane przez ubezpieczonego na tokarce z użyciem noża tokarskiego. Następnie ubezpieczony zajmował się oczyszczaniem urządzeń, diagnozował usterkę i przystępował do jej naprawy, co polegało na prostowaniu elementów (poprzez gięcie), szlifowaniu elementów lub ich wymianie. Po skręceniu urządzenia, a niekiedy po jego zamknięciu poprzez spawanie, było one przez ubezpieczonego poddawane próbie pracy. Ubezpieczony zajmował się też naprawą mebli chłodniczych - demontował i prostował ich elementy, oczyszczał z rdzy, a następnie odtłuszczał. Z zeznań świadka wynika, że ubezpieczony poza pracą polegającą na spawaniu i lakierowaniu wykonywał zatem szereg innych prac, które są typowe dla osoby zajmującej stanowisko elektromontera chłodnictwa.

Także ubezpieczony na rozprawie w dniu 04.03.2014 r. okazał legitymacje czeladniczą i mistrzowską w zawodzie elektromontera chłodnictwa.

Z zeznań świadka R. U. wynika, że nie pracował on cały czas razem z ubezpieczonym, gdyż był on pracownikiem wykonującym pracę w terenie u klientów, zaś ubezpieczony pracę wykonywał w warsztacie. Jednakże także i ten świadek zeznał, że prace ubezpieczonego nie polegały wyłącznie na spawaniu i lakierowaniu, lecz wykonywał on także inne prace elektromechaniczne.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwalał zatem przyjąć, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy niezhermetyzowanym lakierowaniu mebli chłodniczych oraz przy spawaniu, a tym samym, że wykonywał prace wymienione w wykazie A, dziale XIV, poz. 12 i poz. 17 załącznika rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), tj. prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym oraz prace lakiernika.

Na cały proces związany z budową lub naprawą urządzeń chłodniczych składało się wiele innych czynności, nie tylko związanych ze spawaniem i lakierowaniem i ubezpieczony zajmował się całym tym procesem, a nie jedynie jego częścią.

Sąd ma obowiązek wyprowadzenia z zebranego w sprawie materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych. Reguła ta, współokreślająca granice swobodnej oceny dowodów nie będzie zachowana, jeżeli wnioski wyprowadzone przez sąd przy ocenie dowodów nie układają się w logiczną całość zgodną z doświadczeniem życiowym, lecz pozostają ze sobą w sprzeczności, a także gdy nie istnieje logiczne powiązanie wniosków z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. W świetle przytoczonych motywów zaskarżonego wyroku oraz w świetle uzupełnionego postępowania dowodowego przed Sądem Apelacyjnym były podstawy by - w myśl zarzutów organu rentowego - zakwestionować

istnienia logicznego związku między treścią przeprowadzonych dowodów a ustalonymi na ich podstawie w drodze wnioskowania faktami stanowiącymi podstawę zawartego w nim rozstrzygnięcia.

Ocena wiarygodności i mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części dotyczącej ustalenia faktów, tj. rozstrzygnięcia spornych kwestii na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia się z dowodami. Powinna odpowiadać regułom logicznego myślenia wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wnioskowania i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego będące wyznacznikiem granic dopuszczalnych wniosków i stopnia prawdopodobieństwa ich przydatności w konkretnej sytuacji. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 k.p.c., choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć równie logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne. Tylko w przypadku wykazania, że brak jest powiązania, w świetle kryteriów wyżej wzmiankowanych, przyjętych wniosków z zebrany materiałem dowodowym, możliwe jest skuteczne podważenie oceny dowodów dokonanej przez sąd; nie jest tu wystarczająca sama polemika naprowadzająca wnioski odmienne, lecz wymagane jest wskazanie, w czym wyraża się brak logiki lub uchybienie regułom doświadczenia życiowego w przyjęciu wniosków kwestionowanych (uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z 27.09.2002 r. IV CKN 1316/00, LEX nr 80273 oraz z 20.01.2005 r., I UK 137/04, Lex nr 602671).

W niniejszej sprawie istniały poważne wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez sąd pierwszej instancji, które spowodowały ponowienie przeprowadzonych dowodów, co pozwoliło Sądowi Apelacyjnemu do na dokonanie odmiennych ustaleń.

Ponieważ sporne na etapie postępowania apelacyjnego okresy zatrudnienia nie mogły zostać uwzględnione jako okresy zatrudnienia ubezpieczonego w warunkach szczególnych należało stwierdzić, że ubezpieczony nie posiada łącznie 15 letniego okres pracy w takich warunkach, a tym samym nie spełnia on wszystkich warunków nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym, które zostały wymienione w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.